Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

İş teftiş ve rehberlik nedir?

İş Teftiş ve Rehberlik
El Kitapları Serisi
Haziran 2025

REHBERLİK VE TEFTİŞ BAŞKANLIĞI

Uluslararası Çalışma Örgütü

İçindekiler

İş teftişi nedir? 3

- İş teftişi neden önemlidir? 3
- Rehberliğe ve önlemeye dayalı teftiş yaklaşımı nedir? 4
- İş teftişi hangi kurum tarafından yapılır? 5

İş müfettişi kimdir? 5

- Teftiş edilecek işyerleri nasıl belirlenir? 6
- İş teftişi süreci nasıl başlar? 7
- Etkin bir teftiş için nelere dikkat edilmelidir? 8
- İş müfettişinin yetkileri nelerdir? 8
- Sahte müfettişlere karşı ne gibi önlemler alınmalıdır? 9
- Teftiş sonrasında karşılaşılabilecek yaptırımlar nelerdir? 10
- İş müfettişlerine nasıl ulaşabilirim? 10

İş teftişi nedir?

İş teftişi neden önemlidir?

İş teftişi, çalışanların haklarının korunması, işverenlerin yükümlülüklerine ilişkin mevzuatın uygulanması ve insana yakışır çalışma ortamının sağlanması için önemlidir.

Rehberliğe ve önlemeye dayalı teftiş yaklaşımı nedir?

Rehberliğe ve önlemeye dayalı teftiş yaklaşımı **"İnsana yakışır iş"** hedefi doğrultusunda...

- Rehberliği ve bilinçlendirmeyi ön planda tutan
- Eğitim esaslı ve etkili iletişime açık
- Kurumlar ve paydaşlar arası iş birliğini destekleyen
- Dijitalleşme ile süreçleri daha hızlı ve verimli hale getiren

... sürekli gelişen bir teftiş anlayışıdır.

Rehberliğe ve önlemeye dayalı teftiş yaklaşımı ile; işyerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar yakından izlenerek mevzuata uyumun sağlanması için çalışanlara ve işverenlere yönelik rehberlik ve bilgilendirme faaliyetleri yürütülür. Böylece, çalışma koşullarının ve ortamının iyileştirilmesi ve sürdürülebilir bir uyum kültürünün oluşturulması hedeflenir.

İş teftişi hangi kurum tarafından yapılır?

İş teftişi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak Bakan adına Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından yerine getirilir. Merkezi Ankara'dadır.

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde olmak üzere 5 Grup Başkanlığı bulunur.

"İş teftişi", 81 sayılı Sanayi ve Ticarette İş Teftişi Hakkındaki ILO Sözleşmesi ve ulusal mevzuat hükümleri doğrultusunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlık bünyesinde görev yapan İş Müfettişleri tarafından yürütülür.

Ülkemizde dayanağını Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanan uluslararası bir sözleşmeden alan tek denetim teşkilatı **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığıdır.**

İş müfettişi kimdir?

İş müfettişi, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını Devlet adına denetleyen kamu görevlisidir. İş müfettişleri görevlerini, doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı bünyesinde yerine getirir. Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı bünyesinde 900'ü aşkın iş müfettişi görev yapmaktadır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı farklı branşlara sahip iş müfettişlerinden oluşur.

Teftiş yapılacak işyerleri nasıl belirlenir?

Programlı teftiş

- Risk, alan veya sektör esasına göre seçilen işyerleri programa alınır.
- Önleme odaklıdır.
- Rehberlik, bilinçlendirme ve iletişim ön plandadır.

Program dışı teftiş

- Başkanlığımıza ulaşan bir başvuru üzerine (ihbar, şikâyet, talep, vb.) yapılır.
- Mevzuata aykırılığın sonuçlarını (örneğin ücret ödenmemesi, kanuna aykırı fazla çalışma yapılmaması,
- iş kazası meydana gelmesi vb.) gidermeyi ve tekrarlanmasını önlemeyi amaçlar.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı her yıl önceliklendirme çalışmaları yaparak bir sonraki yıl içerisinde teftişe alınacak sektörleri ya da alanları belirler.

İş kazası ve meslek hastalığı verileri, geçmiş teftişlerden elde edilen bulgular, o alandan gelen şikâyet ve başvuruların yoğunluğu dikkate alınır.

En riskli alanlar önceliklendirilek tüm sektörlerde teftiş yapılmasına özen gösterilir.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, kaynaklarını en riskli sektörlere veya alanlara yönlendirerek en yüksek düzeyde verim almayı hedeflemektedir.

İş teftiş süreci nasıl başlar?

- İş teftişinin işyerinde yapılması esastır.
- İş müfettişi işyerine haber vermeksizin haftanın herhangi bir gününde ve gündüz ile gecenin çalışılan herhangi bir saatinde gelebilir.
- İşyerine gelen iş müfettişinin amacı çalışma ortamı ve koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlamak olup işvereni cezalandırmak veya ağır yaptırımlar uygulamak değildir.

İş Müfettişi teftişe başladığı andan itibaren

- İşyerinde teftiş kapsamında inceleme yapmayı ve mevzuata aykırılıkları belirlemeyi
- İşyerinin mevzuata uyumlu hale gelmesinde rehberlik ve bilinçlendirmeyi ön planda tutmayı
- İşyerlerinde güvenli ve insana yakışır bir çalışma ortamının oluşturulmasında yol gösterici olmayı
- İşyerinde iş ilişkilerinin iyileştirilmesine ve çalışma barışına katkıda bulunmayı

hedeflemektedir.

Etkin bir teftiş için nelere dikkat edilmelidir?[1]

- Teftiş konusuna göre işyerindeki üst düzey yetkili kişi ile (işveren, yönetim kurulu başkanı, genel müdür, işletme müdürü, vb.) bekletilmeksizin görüştürülmesi,
- Talebi halinde işyeri ve eklentilerinin gezilmesinde kendisine eşlik edilmesi, istediği konularda bilgi verilmesi,
- Teftişini sağlıklı biçimde yürütebilmesi için müfettişlik kariyerine ve gizlilik ilkesine uygun, elverişli bir çalışma ortamının sağlanması,
- İhtiyaç duyabileceği yazıcı, kâğıt vb. araç ve malzemelerin olanaklar ölçüsünde temin edilmesi,
- Talep edilen kayıt ve belgelerin gecikmesizin sunulması, bilgi almak istenilen kişilerle görüşmenin sağlanması,

İş müfettişi ile sağlıklı bir iletişim kurmak, iş müfettişinin rehberliğinden ve tecrübesinden yararlanmak, ileride karşılaşılabilecek daha ağır sonuçların önlenmesi için bildirdiği tedbirlerin yerine getirilmesine gayret etmek daha doğru bir davranış olacaktır.

İş müfettişinin yetkileri nelerdir?

- İş Müfettişi; işyerine haftanın herhangi bir gününde gündüz veya gece çalışma saatleri içinde önceden haber vermeksizin işyerine gelme,
- Yasal bir sakınca olmamak koşuluyla, kapalı olan işyerlerini işveren veya işveren vekiline açtırarak gerekli incelemeyi yapma,
- Gerekli gördüğü takdirde herhangi bir yetkiliyi beklemeden öncelikli olarak işyeri sahasına ve eklentilerine girme,
- Mevzuata göre tutulması zorunlu her türlü kaydı ve belgeleri inceleme,

1 4857 sayılı İş Kanunu Madde:92

- Gerekli gördüğü takdirde, kolluk kuvvetlerinin yardımı ile teftişini gerçekleştirme,
- İşyerinde bulunan makina, araç, gereç vb. ile kullanılan hammadde ve işlenmiş olanlarını görme ve zararlı, tehlikeli ve mevzuata uygun olup olmadıklarını inceleme ve araştırma, kullanılan hammaddeler ile hava, duman, buhar, toz ve benzerlerinden tahlil yapma ve muayene etme veya ettirme yetkilerine sahiptir.
- İş müfettişi, kayıt ve belgeleri işyerinde inceleyebileceği gibi uygun gördüğü başka bir yerde de teftişe devam edebilir.

İş müfettişi; işçi, işveren, işveren vekili ve konuyla ilgili bulunan kimseleri işyerinde ve işyeri dışında dinleme, sorular sorma, gerekli bilgileri isteme ve imzalı ifadelerini alma yetkisine sahiptir.

İş müfettişinin teftiş sırasında görevini yerine getirmesine engel olunması durumunda, engel olan kişiye **idari para cezası** uygulanır.

İşverenin işçilerine **yanlış ifade** vermeleri konusunda telkinde bulunması, istenen **kayıt ve belgeleri sunmaması** ya da işçilerin **gerçeğe aykırı beyanlarla** müfettişi gereksiz işlemlerle meşgul etmesi de bu kapsamda değerlendirilir.

Sahte müfettişlere karşı ne gibi önlemler alınmalıdır?

Kendilerini kamu görevlisi olarak tanıtan kişilerin çeşitli dolandırıcılık yöntemleriyle vatandaşları mağdur etmesinin önüne geçmek için; işyerine gelen iş müfettişlerinin Bakan tarafından imzalanmış olan kimlik belgesini göstermesi istenmeli, kişinin hal ve hareketlerinden şüphe duyulması halinde kolluk kuvveti veya Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı ile iletişim kurularak bilgi alınmalıdır.

Teftiş sonrasında karşılaşılabilecek yaptırımlar nelerdir?

İş Müfettişlerinin sayılan yaptırımları/tedbirleri önerme/uygulama yetkileri vardır.

- İdari para cezası
- Çalışması yasak olan işlerde çalıştırılan işçilerin, çalışmaktan alıkoyma
- İşyerinin bir bölümünde veya tamamında işin durdurulması

Önemle belirtmek gerekir ki bir işyerinde;

Yasaya uygun çalışma koşullarını sağlamak (ücretleri zamanında ve tam ödemek, yasaya aykırı fazla çalışma yaptırmamak, günlük, haftalık ve yıllık dinlenme sürelerine dikkat etmek vb.) ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak iş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçmek **işverenin sorumluluğundadır.**

İş müfettişinin görevi, teftiş süresince bu koşulların mevzuata uygun olarak sağlanıp sağlanmadığını, gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığını denetlemektir.

İş müfettişlerine nasıl ulaşabilirim?

Başkanlığımızın faaliyetleriyle ilgili bilgi almak, yayınlarını takip etmek için **www.csgb.gov.tr/rtb** adresini ziyaret edebilirsiniz.

Çalışma hayatı ve sosyal güvenlikle ilgili her türlü soru, öneri eleştiri, ihbar, şikâyet, başvuru ve taleplerinizle ilgili olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi "ALO 170" hattını haftanın 7 günü 24 saat arayabilirsiniz.

Bulunduğunuz ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne başvurarak iletişim kurulabilirsiniz.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamındaki her türlü bilgi talebiniz ile Dilekçe Hakkının Kullanılması Kanunu kapsamındaki çalışma yaşamına ilişkin şikâyet, ihbar ve önerilerinizi Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) kanalı ile Bakanlığımıza iletebilirsiniz.

Bu kanallar dışında iş müfettişlerine teftiş sırasında çalışma hayatıyla ilgili her türlü sorunuzu yöneltebilirsiniz.

ilo.org
Uluslararası Çalışma Örgütü
Route des Morillons 4
1211 Cenevre 22
İsviçre

Bu yayın, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Ofisi ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı (RTB) iş birliğinde yürütülen "İş Teftiş Rehberlik ve Sosyal Diyalog Yoluyla İşyeri Uyumunun Güçlendirilmesi" projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. İçerigi yalnızca ILO sorumluluğundadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.